

Alien

Na katedře jsem míval ve skupině zajímavého týpka, řekněme mu třeba Alien. Byl to mimořádně inteligentní hoch, jeho znalosti byly hluboké a solidní a jeho vnitřní život bohatý a chaotický. Navenek ale působil jako zakřiknutý až plachý chlapec, jehož komunikace s vnějším světem byla minimální. Teprve po dvou pivech s ním byla trochu legrace, ale zase ne tak veliká, abychom tento experiment opakovali častěji. Vzpomínám si na jeho státní doktorskou zkoušku, kdy měl prokázat znalosti potřebné k získání doktorátu. Předseda komise mu dal banální otázku ze statistické fyziky, o níž jsme všichni předpokládali, že odpověď zná. Rozhostilo se ale dlouhotrvající ticho. Alien stál a nic neříkal. Pokoušeli jsme se mu napovědět, přimět ho k jakékoli aktivitě. Nic. Ani slovo. Po čtvrt hodině předseda komise trápení ukončil a Alien zkoušku neudělal. Když jsem se ho poté ptal, proč mlčel, odpověděl, že přece nemlčel, ale přemýšlel, zda máme na mysli postup pro konstantní či proměnný počet částic, což se výrazně liší. Najednou bylo jasno, on tam stál jako solný sloup nikoli proto, že by neznal odpověď, ale proto, že znal odpovědi dvě a nebyl si jistý, kterou použít. Jeho mozek usilovně pracoval, jeho vnitřní hlas chrлил jednu odpověď za druhou, ale jen my, vně jeho niterního světa, jsme měli pocit, že zkameněl.

Aliena jsem pak poznal při práci ve skupině. Scházeli jsme se každý týden a každý z nás dostal do příště nějaký úkol. Lidé je většinou plnili, nebo za týden přišli prostě s tím, že se vyskytly takové či onaké problémy. Jediný Alien postupoval zcela jinak. Představte si, že jsem mu zadal například změřit velikost stolu. Alien se zahleděl na stůl a zaujal ho suk vlevo nahoře. Odložil měřítko a vzal lupu. Suk měl zajímavou strukturu, v jejímž levém okraji byla neméně zajímavá tmavá tečka. Alien tečku vyškrábl nožičkem a začal ji zkoumat pod mikroskopem. Objevil tam další zajímavou oblast, z níž udělal řez a dojel na Akademii prozkoumat tento detail elektronovým mikroskopem. Za týden nám vítězoslavně oznámil, že objevil atom borovice. Nikdy nepřinesl odpověď na položenou otázku, ale v prvních letech přinášel zcela nečekané odpovědi na cokoli jiného. V dalších letech se jeho vývoj posunul dál. Nepřinášel už odpovědi žádné, protože si nepamatoval, že bychom se ho na něco ptali. Komunikace vážla stále více, až jsme ho museli ze skupiny vyloučit. Přece jen tam nemůžeme mít někoho jen proto, že je to zajímavý talisman.

Má poslední interakce s Alienem proběhla v době koronavirové pandemie. Přednášel jsem základní kurz fyziky, což je předmět pro začínající studenty, kteří ještě nejsou natolik ostrílení, aby výuku zvládali úplně sami, a potřebují pomoc pedagoga nejvíce. Nějakou nešťastnou souhrou událostí se Alien stal jedním z pěti cvičících předmětů. Výuka záhy přešla do distanční formy. Já v posluchárně přednášel pro plyšovou opici Máňu a studenti se učili ze záznamu. Cvičení probíhala také distančně, cvičící trpělivě studentům vysvětlovali, jak se počítají jednotlivé příklady a zadávali jim úlohy. Až na jednoho. Hluboce za polovinou semestru si mně část studentů začala stěžovat, že neměli ještě ani jedno cvičení. Bohužel se jako vyjukaní prváci báli ozvat dříve. Nakonec se ukázalo, že si Alien ani nepovšiml, že by měl daný semestr učit. Vše se nějak vyřešilo, ale já pochopil, že se Alien za těch několik desítek let, co ho znám, výrazně změnil. Jeho interakce s okolním světem slábne a limitně se blíží k nule. A pokud bych chtěl někomu přiblížit vlastnosti slabé interakce, je Alien cennou učební pomůckou a tou nejlepší analogií, kterou si jen dokážu představit.